

Višjemu šolskemu svetu v uvaževanje.

Ljubljansko učiteljsko društvo je razpravljalo na svoji redni seji dne 15. marca t. l. o preustrojitvi osemrazredne ljudske šole v meščansko šolo in o novoustanovitvenem zaključnem VI. ljudskošolskem razredu.

Poverjenik za uk in bogočastje je odobril z razpisom dne 21. avgusta 1919, št. 3737, vse predloge glede na začasni preustroj meščanskih šol, kateri predlogi so bili sklenjeni na seji višjega šolskega sveta dne 17. julija 1919. Istočasno je bil odobren tudi predlog glede ustanovitve VI. razreda, ki se glasi: Za učence(-ke), ki dovrše v mestih, kjer so meščanske šole, 5. šolski razred le z zadostnim ali nezadostnim uspehom, se ustanovi šesti razred kot takozvani sklepni razred, ki počakajo v njem otroci zakonite starosti, da lahko dobe odpustnice.

Na podlagi tega razpisa je učencem šestega razreda pot do nadaljnje izobrazbe odprta. V VI. razred se sprejemajo učenci, ki so dovršili V. razred z zadostnim ali nezadostnim uspehom, tako da jim je ponavljjanje 5. razreda zabranjeno.

Marsikateri bi si s ponavljjanjem petega razreda utrdili potrebno znanje, tako da bi bil po preteku enega leta sposoben za meščansko šolo. Nadalje določa razpis, da počakajo učenci v VI. razredu zakonito starost, da lahko dobe odpustnice. V šestem razredu pa se nahajajo učenci stari 11 do 12 let, ki so po razpisu obsojeni prebiti tri leta v istem razredu, da dosežejo zakonito starost. Bodoči učni načrt za VI. razred se bo izvajal leto za letom neizpremenjen, tako da bo marsikateremu ponavljavcu šestega razreda tvarina temeljito znana od prejšnjih let. Vrhutega so pa štiri razredi priklopljeni le ljubljanskim ljudskim šolam, tako da bo le ljubljanska deca častila to hibo. Vse druge ljudske šole v Sloveniji, ki se nadaljujejo kot meščanske šole, so brez sklepnega razreda.

Pomisli si je posebno v prehodni dobi, da imamo pet vojnih let za seboj, torej pet let vojnega pouka, ko se marsikateri učenec do šestega razreda ni mogel duševno in telesno razviti z bogatim skrajšanim poukom, slabe hrane, slabega nadzorstva itd., ali pa je zaradi bolezni toliko zaostal, da ni uspešno dovršil 5. razreda. Sigurno se bo ta ali oni učenec VI. razreda toliko razvil, da bi z dobrim uspehom napredoval tudi v meščanski šoli.

Zato blagovoli višji šolski svet razmišljati o teh-le vprašanjih:

1. Kateri učenci(-ke) naj se sprejmejo v VI. razred?

2. Kaj bo z učenci(-kami), ki dovrše VI. razred z zadostnim, z dobrim ali celo odličnim uspehom?

3. Ali imajo taki učenci pravico prestopiti v meščansko šolo?

4. Ali se sprejemajo učenci(-ke) šestega razreda v obrtno ali gospodinjstvo šolo?

5. Ali se smejo učenci, ki so dovršili V. razred z dobrim uspehom, pa bili med šolskim letom spoznani, da ne uspevajo v meščanski šoli, premestiti v 6. razred?

6. Kdo naj izdaja odpustnico onim učencem(-kam), ki jih zahtevajo v I. meščanskem razredu — meščanska šola ali ljudska šola v VI. razredu?

7. Kak naj bi bil uspeh VI. razreda, ako naj bi učenci ondle čakali, da dosežejo 14. leto, ne da bi jim bila odtod odprta pot k nadaljnji izobrazbi in kak naj bi bil ugled razreda in učitelja s takim smotrom?

8. Ali naj bo tudi učencem(-kam) podeželskih ljudskih šol v krajih, kjer se nahajajo meščanske šole, za vedno zaprta pot v meščansko šolo, ako so dovršili peti razred brez ponavljjanja z zadostnim uspehom, kakor je zaprta učencem ljubljanskih ljudskih šol?

9. Kam se uvrste učenci(-ke), ki prihajajo z nižje organiziranih ljudskih šol, ki imajo morda le 5 šolskih let in ne pet razredov?

Na podlagi pravkar navedenih vprašanj je prišel odbor ljubljanskega učiteljskega društva na svoji seji dne 15. marca soglasno do sledečih sklepov:

1. Višji šolski svet naj določi za sprejem v VI. razred one učence(-ke), ki so dovršili V. razred samo z zadostnim uspehom.

2. Učencem(-kam) VI. razreda naj se dá pravico za prestop v I. razred meščanske šole in to na podlagi spričevala v šestem razredu brez vsakega sprejemnega izpita.

3. Učencem(-kam), ki ponavljajo šteti razred do zakonite šolske dobe, naj dá pravico za prestop v obrtno, gospodinjstvo šolo, oziroma v trgovske tečaje.

4. Pošiljanje odnosno vračanje učencev (učenek) iz meščanske šole ali iz I. razreda kake srednje šole nazaj v šteti

razred naj se smatra za nedopustno. Kdor napreduje v teh razredih, naj jih enostavno ponavlja, ako že ni medtem dosegel zakonite starosti.

5. Višji šolski svet naj dovoli učencem po dovršenem III. razredu meščanske šole sprejem na učiteljske brez vsakega izpita.

Sprejem na učiteljske brez izpita je dovolil višji šolski svet učencem srednjih šol po dovršenem 4. razredu. Učenci z dovršenim III. razredom meščanske šole imajo za seboj istotako osem šolskih let kakor učenci srednjih šol po dovršenem 4. razredu. Vrhutega pa vsebuje učni načrt za meščanske šole zaključno tvarino, tako da so učenci meščanskih šol boljše pripravljene za vstop na učiteljske nego učenci srednjih šol. Odbor.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

S tretje vodstvene seje Zaveze (dne 14. marca 1920).

1. Ministrstvu prosvete kraljevstva SHS je odposlala Zaveza prošnjo, da se ugodno rešijo predložene navedbe poverjeništa za uk in bogočastje. Vloga je vsebovala, da prevzemi država začasno plačevanje stanarine in kuriva, povisek plač za meščanskošolsko učiteljstvo in sprejetje veljavnosti šolskega zakona od dne 1. septembra 1919 dalje.

2. „Društvo javnih nameščencev v kraljevstvu SHS“ za Slovenijo v Ljubljani se je sporočilo, da imenuje Zaveza svojim zastopnikom v odseku za izdelavo uradniške službene pragmatike višj. š. nadzornika E. Gangla.

3. Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani je bilo pozvano od ministrstva prosvete v Beogradu, da pošlje vanj iz Slovenije učitelja, ki je več administracije, in ki dobro pozna šolske zakone in slovenske učiteljske organizacije. Poverjeništvu je predlagalo v soglasju z Zavezo na to mesto pujskega okr. š. nadzornika tovariša P. Flereta, ki je stavil pet službe se dotikajočih predlogov. — Tozadevni akt s pogoji imenovanega je bil oddan že 8. jan. 1920, a ker ni bilo odgovora, je Zaveza ministrstvo opozorila na skorajšnjo rešitev omenjene zadeve slovenskega učitelja-strokovnjaka.

4. „Oblastna zaščita dece in mladine“ za Slovenijo v Ljubljani je pozvala Zavezo, da imenuje svojega stalnega zastopnika, ki naj se v smislu § 7 novega poslovnika udeležuje sej širšega odbora te korporacije. — Odgovorilo se je, da je njen zastopnik ravnatelj L. Jelenc.

5. Srbska učiteljska Zaveza za Vojvodino v Novem Sadu je povabila Zavezo na svojo glavno skupščino. — Skupščini se je odposlal v Novi Sad dne 1. febr. brzojavni pozdrav.

6. Učiteljsko društvo za cerkniško-laski sodni okraj je poslalo Zavezi nekatera vprašanja, zapisnik in resolucije s svojega zborovanja. — Na vprašanja se je odgovorilo, zapisnik se je vzel na znanje, predlog zastran verskih vaj učencev pa se je odstopil v rešitev višjemu šolskemu svetu.

7. Zaveza je prejela od Krožka naprednega učiteljstva v Ribnici, kateremu se je pridružilo še predsedstvo Kočevskega učiteljskega društva za slovenske šole, protest proti nameravani rešitvi Jadranskega vprašanja.

8. Jugoslovansko napredno akademsko društvo „Jadran“, v katerega se je preosnovalo bivše dunajsko akad. društvo „Slovenija“, se zahvaljuje Zavezi za brezplačno pošiljanje listov: Učit. Tovariš, Popotnik in Zvonček.

9. Zaveza je naprosila „Oblastno zaščito dece in mladine“ za Slovenijo v Ljubljani, da osnuje po možnosti pri kakem otroškem zavetišču oddelek za šolsko deca, ki se vozi s takozvanimi šolskimi vlaki iz bližnje in daljne okolice v ljubljanske šole, da bi tamkaj prebila čas do odhoda na vlak. V to svrhu naj stopi v stik s kompetentnimi šolskimi oblastni.

10. Učiteljsko Udruženje v Beogradu pozivlja Zavezo, da se mu odpošlje seznam organiziranega učiteljstva po okrajnih učiteljskih društvih. Imeti želi: a) koliko članov ima Zaveza, b) koliko je okr. učiteljskih društev, c) kakšne kulturne ustanove imajo okr. učit. društva, č) kolikšen je kapital teh in d) kolika je članarina. — Dopisu se ugodí.

11. Višji šolski svet v Ljubljani je obvestil Zavezo o zadevi regulacije učiteljskih plač po zakonu z dne 23. julija 1919. — Dopis je bil objavljen v 7. številki Učiteljskega Tovariša.

12. Klub primorskih učiteljev-begunccev v Ljubljani se je obrnil do Zaveze za posredovanje glede poziva, ki je izšel v Uradnem listu in v drugih slovenskih časopisih, da naj se vrne učiteljstvo brezpogojno v zasedeno ozemlje. Klub želi, da

se akcija za povrnitev učiteljstva vrši in izvrši v direktnem sporazumu z njim, to je, da se v vseh slučajih upošteva klubovo mnenje. — Zavezin predsednik je tozadevno interveniral pri g. okr. glavarju dr. Vodopivcu, ki je izjavil, da se ne bo nikogar sililo v zasedeno ozemlje, in da se bodo v vseh slučajih upoštevali klubovi predlogi in nasveti.

13. Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico želi pojasniti o novi regulaciji učiteljskih prejemkov. — Vprašalcu se je zadeva pojasnila, vrhutega se je dalo o tem potrebne informacije vsemu učiteljstvu v 11. številki Učit. Tovariša pod naslovom „Naši novi prejemki“.

14. Učiteljsko Udruženje Cetinjskog Okruga je dostavilo Zavezi tiskana pravila svojega društva.

15. Ljubljansko učiteljsko društvo je poslalo Zavezi dopis o regulaciji službenih prejemkov vpokojenega učiteljstva. — Resolucija se je takoj priporočilno oddala višjemu šolskemu svetu v uvaževanje.

16. V konjiškem učiteljskem društvu je nastal razdor. Zavezino vodstvo je prejelo od obeh spornih strank natančna pojasnila. — Ker zahteva po društvenih pravilih zadostno število članstva izredni občni zbor, kjer naj se razreši sporna zadeva, stoji vodstvo Zaveze na stališču, da se rayna društveni predsednik natanko po pravilih in naj nemudoma skliče občni zbor.

17. Savez hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu prosi za Zavezina pravila. — Pravila so se odposlala v 3 izvodih.

18. Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj poziva Zavezo, da stori potrebne korake pri osrednji vladi, da izplačujejo poštni uradi v bodoče redno in takoj prve dni v mesecu učiteljske prejemke. — Tozadevni koraki so se izvršili.

19. Slomškova Zveza je poslala Zavezi s svojega občnega zbora v uvaževanje 5 resolucij, v katerih se izreka za edinstveno stanovsko organizacijo. — Naznanjene resolucije se ne morejo vzeti na znanje, ker je istočasno sklenil občni zbor tudi, da se Slomškova Zveza ne razpusti.

20. Vodstvu Zaveze je naznanil odbor Slomškove Zveze sklepe s sestanka, ki se je vršil dne 19. febr. t. l. V svrhu dogovora glede vstopa v Unijo želi sestanka in imenuje tri v to izvoljene odposlance: Lebarjevo, Fabinca in Slapšaka. — Zavezino vodstvo reši vlogo tako, da naj se Slomškova Zveza, ker se je že preko Zaveze obrnila na Učiteljsko Udruženje v Beogradu, obrne tudi sedaj v tem vprašanju na isto organizacijo.

21. „Der deutsche Lehrerverein in Gottschee“ vpraša, ali je Zaveza voljna prevzeti društvo v svojo organizacijo. — Sklene se, da Zaveza ne more sprejeti v svoje članstvo nemškega učiteljskega društva, pač pa prosilki nasvetuje, da naj priglasí vse ondotno nemško učiteljstvo svoj vstop v Kočevsko učiteljsko društvo. Ta sklep se sporoči tudi Kočevskemu učiteljskemu društvu za slovenske šole, ki naj, v slučaju njih vstopa, svoj dosedanji naslov primerno izpremeni.

22. Učiteljsko Udruženje v Beogradu sporoča, da se namerava v Beogradu osnovati Učiteljska Banka, ki bi imela podružnice v vseh glavnih mestih naše kraljevine. Njen namen je podpirati šolstvo, učiteljstvo in sploh prosveto. Temeljni kapital bi znašal 1 milijon dinarjev. Vabi k podpisu deležev in želi podpise starih slovenskih učiteljev za izdajanje tozadevnega nameravanega poziva. — Učiteljsko Udruženje se obvesti, da se zdi Zavezinemu vodstvu ta pojem preobširen, zato naj mu pošlje še pred izdajanjem poziva osnutek pravil in oklica, v katerem naj se razvidi: podrobno delovanje nameravane Učiteljske Banke, višina deležev in kolikokratno jamstvo se zahteva.

23. Že v „Učit. Tovarišu“ priobčeno „Izjava“ in tudi sklepe ljubljanskega učiteljskega društva iz odboro ve seje z dne 28. febr. t. l. je vzele vodstvo Zaveze na znanje, oziroma ukrene vse, da pridejo sklepi do uresničenja.

24. Ljubljansko učiteljsko društvo poziva Zavezo, da naj UJU toži erar za izplačilo učiteljskih prejemkov po novi regulaciji, in sicer za mesec november, oktober in september l. 1919, katerih prejemkov učiteljstvo doslej še ni bilo deležno. — Ugotovi se, da niti Zaveza, niti UJU, ki pa pravno še ne obstoji, ne more vložiti take tožbe, vložiti jo pa lahko vsaka učiteljska oseba zase.

25. Glede stanarine in kuriva, kar je zajamčeno učiteljstvu v državnem šolskem zakonu, se sklene, da pride zadeva v razpravo v prihodnji seji upravnega odbora.

26. Kamniško učiteljsko društvo je poslalo Zavezi s svojega občnega zbora naslednje resolucije: a) Odbor za sestavo novih šolskih knjig se pozove, naj do prihodnjega šolskega leta pripravi vsa potrebna berila in vse druge knjige; b) Za-

veza naj preskrbi nova pravila okrajnih učiteljskih društev, obenem pa naj izda primerna pojasnila za izven naše organizacije stoječe učiteljstvo o namenu naše skupne organizacije; c) Zaveza naj deluje na to, da pride upravništvu „Popotnika“ in „Učit. Tovariša“ v ene in iste roke, ker se računí vedno križajo. — Sklene se, da ukrepa o vseh teh resolucijah upravni odbor.

27. Učiteljsko Udruženje v Beogradu je poslalo tisoč frankov za Zavezo, petsto frankov pa za nek drug namen. Ta vsota je bila nabrana tekom vojne v Parizu od srbskega učiteljstva. Zaveza razpolaga s tem darom popolnoma prosto. — Zavezino vodstvo stoji na stališču, da se zamenja teh 1000 frankov ob ugodnem času po kurzu. Darovalci se je izrekla pismena zahvala.

28. Beograjski stanovski organizaciji se je sporočilo, da naj se vrši kongres vsega jugoslovanskega učiteljstva kraljevine SHS v Beogradu šele v velikih počitnicah in ne že meseca maja t. l., ker za kongres še ni vse dovolj pripravljenega, in ker bi bila takrat naša udeležba izdatno večja.

29. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj priporoča Zavezinemu vodstvu, da isto na merodajnem mestu izposluje vsemu učiteljstvu v Sloveniji za pouk na ekskurendnih šolah vsaj fiktivnim stroškom odgovarjajoče prejemke. Zvišani prejemki v gori navedenem smislu naj se določijo za vso dobo tekočega šolskega leta 1919/20. — Dopis se priporočilno odda višjemu šolskemu svetu.

30. „Narodni svet za osvobodeno domovino“ je poslal okrožnico, v kateri opozarja tudi Zavezo na velikansko pomanjkanje slovenskih knjig, in prosi, da bi tudi slovensko učiteljstvo zbiralo v ta namen primerne knjige. — Tozadevni oklic se objavi v stanovskem glasilu.

31. Neko učiteljsko društvo je Zavezi z dopisom naznanilo, kako je neki župnik pri velikonočnem izpraševanju kruto žalil ves učiteljski stan. Ker je to žalitev, ki se tiče vsega učiteljstva, naj vloží Zaveza tožbo proti dotičnemu župniku. — Zavezino vodstvo ugotovi, da je napad sicer za vse učiteljstvo skrajno žaljiv in vreden vse obsodbe, a Zaveza ne more postavnim potom tozadevno ničesar ukreniti, pač pa lahko vloží tožbo tamkaj službujoče učiteljstvo.

32. Blagajnik Fran Luznar predlaga po daljšem utemeljevanju zvišanje Zavezine članarine letno od 60 na 120 K, s pravomočjem od 1. jan. 1920 dalje; in zvišanje naročnine „Popotniku“ letno na 30 K ter „Učit. Tovarišu“ na 40 K za neorganizirane naročnike, z veljavnostjo od 1. aprila 1920. — Vsi predlogi se sprejmejo soglasno s pripombo, da mora to naknadno odobriti še upravni odbor in delegacija. (Olej uvodni članek „Po deset kron mesečno!“ v let. štev. „Učit. Tov.“)

33. Določi se, da se vrši dne 1. aprila v Ljubljani seja upravnega odbora in sicer ob 9. uri dopoldne v Učiteljski tiskarni. Sestava dnevnega reda se poveri Zavezinemu predsedniku.

34. V tajni seji se rešijo nekatere interne zadeve.

Društvene vesti.

Kočevsko učiteljsko društvo se je zbralo v zborovanju prvič v tekočem društvenem letu 11. marca v Kočevju. Z veseljem konstatuje tov. predsednik, da vidi zbrane vedrih lic, da ni nemila usoda zredčila vrst našega društva. Z zadovoljstvom pozdravlja vse ude v novem društvenem letu in želi, da bi ga tudi vsi zadovoljni končali. Prisrčen „dobro došel“ zakliče vsem novim članom, ki so s svojim vstopom razširili naše vrste. Ti so: tov. Božo Mohorčič ter tovarišice: Ivanka Podreka, Hedka Lovrečeva in Mira Čučkova.

Nato se naznanijo došli dopisi: Pobere se članarina po 70 K, katere znesek plačajo udje maenkrat.

Letno poročilo je sledeče: Društvo je zborovalo v pretečenem upravnem letu štirikrat. Udeležba je bila pri prvih treh zborovanjih z ozirom na naše težavne komunikacijske razmere istinito prav voljna in požrtvovalna, le 4. zborovanje nam je skrajno neugodno vreme skrčilo na malo število udeležencev. Z veliko vneto so se obravnavala na teh zborovanjih stanovska vprašanja kot: Poročila o načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje, o Zavezinem načrtu preosnovitve narodnega šolstva. Poročevalci se niso plašili velikega truda z obširno utemeljenimi nasveti, katerih uspehi še seveda plavaio po zraku, vendar pa je toliko svoj vredno zadoščanje, da so povzdignili svoj glas namenjen v prospeh šolstva in v korist učiteljstva. Tudi predavanje poučne vsebine v nadaljno izobraževanje nas samih ni izostalo, kakor krasna razprava: Biološki pouk v prirodopisju.

Društvo je imelo v minulem letu 36 udov. Od teh so se poslovili: tov. Ivan Krajinik, Drago Majer, Milka Bračičeva, Milka Arzenšekova, Milka Kokotova in Malka Omusova. Gudula Dragatinova pa še ni prijavila zopetnega pristopa v našo vrsto. V tekočem društvenem letu šteje naše društvo 35 udov.

Poročilo blagajničarke se glasi: Prilike leta 1918. 38,07 K, udnina znaša 1579,47 K, skupaj 1617,47 K. Izdatek: 1063,80 K, ostanek 515,60 K.

Za to društveno leto se izvoli prejšnji odbor. Naknadno se izvohita v odbor: tov. Ante Potočnik kot podpredsednik in tov. Robert Ivanuš kot odbornik.

Na predlog tovariša Volavška se pobere po 20 K za rezervni sklad. Nabrana svota znaša 520 K. Obenem predlaga omenjeni tovariš še, da bi tukajšnje učiteljsko kupilo in postavilo nagrobni spomenik pokojnemu tovarišu Trobišu v Koprivnici; akoravno ni bil pokojnik ud učiteljskega društva, vendar zahteva to naša stanovska zavednost. Kakor hitro draginja nekoliko pojenja, tako hitro se tudi ugodi, temu predlogu.

Tovariš Stauffer svetuje in predlaga, da se ustanovi oziroma osnuje Samopomoč za tuokrajno učiteljsvo in uradništvo. Predlog je bil z veseljem soglasno sprejet. Glede tega se določita tovariša Stauffer in Ivanuš, ki bosta delovala za ta osnutek.

Tovariš Jerin pa predlaga, naj posreduje odbor na merodajnih mestih, da se odslej naprej vrše učiteljske konference za učiteljsvo Kozj. okraja v Kozjem, in to z ozirom na prometne težkote ter na neznahtne dijete. S tem predlogom se strinja gotovo tudi cenjeno učiteljsvo trga Hainine pri Sevnici ter se nam priklonijo, če upoštevajo navedene neugodnosti. Prihodnje zborovanje bo maja v Podčetrtku.

Ukrajno učiteljsko društvo za ormoški okraj je imelo dne 4. marca t. l. v Ormožu svoj zelo dobro obiskan občni zbor; navzočih je bilo 90 odstotkov.

L. Pozurav in letno poročilo predsednika. Društvenim predsednik tovariš Josip Rajšp pozuravi vse navzoce presrečno, posebno na novo vstopivše ude in našega okrajnega šolskega nadzornika tovariša Pavla Fleteta. Daje omenja naše place in naglašajo, da moramo strmeti za ciljem, da bomo popolnoma enakopravni z državnimi uradniki. Poučarja, da morajo biti naša zborovanja vedno polnoštevilna. Slednjic poda obširno letno poročilo, iz katerega, spopolnjeno s tajnikovim in blagajnikovim poročilom se je razvidelo, da naše društvo, če že ni med prvimi, gotovo ni pri zadnjih.

II. Zapisnik zborovanja z dne 6. novembra 1919 se prebere in odobri.

III. Dopisi se vzamejo po vrsti iz opravičnega zapisnika na znanje.

IV. Letno poročilo tajnika; iz tega je razvidno, da ima društvo 49 pravnih udov in 3 častne ude, in da so vsi učitelji in vse učiteljice v okraju udje našega društva. Na novo so pristopili tovariši in tovaršice: Reboj Antonija, Gerbec Marica in Sešerko Berta pri Sv. Lenartu, Križnič Jožica pri Svetinjah, Svetlin Irma in Schönwetter Avgust v Središču, Komac Slav in Pernat Pavla, otroška vrtnarica v Ormožu, Belšak Ludovik pri Sv. Tomažu, Pinterič Kristina pri Sv. Bolfenku, Megla Milan in Ingolič Roza pri Vel. Nedelji. Društvo je štirikrat zborovalo in imelo 2 odborovi seji. Pri zborovanjih, katera so bila dobro obiskana, je bilo 7 predavanj, oziroma daljših poročil.

V. Letno poročilo blagajnika. Tovariš Martin Salamun poroča, da so vsi udje storili svojo dolžnost in so dohodki znašali 430 K, stroški 416 K. Po pregledanju in odobrenju računov se izreče blagajniku zahvala.

VI. Razmotrivanje aktualnih stanovskih in šolskih vprašanj. Rezutat teh razmotrivanj so bili med drugimi sledeči predlogi in sklepi: 1. Cas zborovanja določi odbor, če društvo drugače ne sklene. 2. Na predlog tovariša predsednika se sklene, da plača vsak ud 20 K za rezervni sklad Zaveze. Navzoči se takoj odzovejo temu sklepu. 3. Društvena članarina se določi na 80 K. (To je bilo tedaj, sedaj se zviša seveda na 120 K). 4. Predsednik Rajšp opominja na Učiteljski konvikt, vsak ud naj vsaj 2 K daruje. Radi plačevanja teh prispevkov naj zahteva društvo poštne položnice. 5. Tov. Jakob Preindl: Razni nemškutarski elementi in ljudje, ki se žalujejo po bivši Avstriji, ščuvajo ljudstvo zoper šolo in učiteljsvo, ker to uči v šoli srbohrvaščino. Društvo naj opozori merodajne oblasti, da sterc v tem oziru potrebne korake, da bo naše ljudstvo vedelo, da je srbohrvaščina v šolah učni predmet. 6. Da se na naši šolski upravi vsaj deloma zbrise pečat avstrijskega birokratizma, treba bo revizije glede uradnega poslovanja. Sklene se potrebno ukreniti radi revidiranja dotičnih točk v

IX. Končnikovem zvezku, dodatek I. 7.) Tovariš Domicijan Serajnik predlaga, da bi učiteljsvo zbiralo najbolj priljubljene narodne pesni za šolsko mladino. On pa jih hoče potem, razvrščene na poedine pesni, stopnje izdelati.

VII. Volitev. Za novo društveno dobo so bili izvoljeni: Josip Rajšp, predsednik, Ludovik Sijanec, podpredsednik, Adolf Rosina, tajnik, Martin Salamun, blagajnik, Jakob Preindl in Drago Pinterič odbornika.

+ Novomeško učiteljsko društvo ima svoj redni letni občni zbor v četrtek, dne 8. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v deški šoli v Novem mestu po naslednjem redu:

1. Poročilo predsednika.
  2. Poročilo tajnika in blagajnika.
  3. Račun za leto 1919.
  4. Volitev novega odbora.
  5. Slučajnosti.
- Popoldne ogled kmetijske šole na Ormu.

Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

+ Kamniško učiteljsko društvo vabi na sestanek, katerega priredi v četrtek, dne 8. aprila 1920 na Prevojah pri Lukovici v gostilni »pri Kotniku« ob 15. uri (3. uri popoldne.)

Podpirajte „Jugoslovansko Matico!“

Kronika.

= Severni „Slovenci“. Severozapadno od Gdanskega ob obali Vzhodnega morja prebivajo ostanki nekdanjih obmorskih Slovanov. Imenujejo jih splošno Kašube. Govorijo nekako poljsko narečje. Interesantno je, da se del Kašubov, ki prebiva ob morju poleg Lebskega jezera, imenuje samega sebe „Slovence“. Po veri so Kašubi katoliki, protestantov je samo 6%, ki so izključno lebski Slovenci. — V začetku februarja je zasedla poljska vojska te kraje in osvojila tudi Kašube. Poljak, ki je sodeloval pri tem zasedanju, opisuje ta narod kot vesel, gostoljuben in dobrončen, čeprav spočetka nezaupljiv. Poleg tega imajo Kašubi organizacijsko sposobnost in voljo do dela, katera jim je omogočila, da navzlic ne zelo rodovitni zemlji gospodarski ne stoji slabo.

= „Jugoslovanska Matica“. V nedeljo dne 21. marca se je ustanovilo v Ljubljani društvo z gorenjim imenom. Cilj mu je, pospeševati v gospodarskem oziru Jugoslovane v tujini, jih podpreti kjerkoli in kadarkoli moralno in gmotno, zastopati njih zahteve in pravice doma pred našo javnostjo, pred odločilnimi čimtelji in izven mej naše države. Potrebna sredstva tvorijo prispevki in darovi, članarne, dohodki iz društvenih prireditev, podjetij in izkupičkov za knjige in brošure, zbirke ter društveno imetje. Član društva more postati vsak Jugoslovian, brez razlike spola in starosti, ako ga sprejme katerakoli podružnica na podlagi sklepa občnega zbora. Člani so: 1. Častni, t. j. tisti, katere imenuje društveni osrednji zbor radi izrednih zaslug za društvo; 2. Dobrotniki, t. j. tisti, ki plačajo naenkrat 1000 dinarjev, in 3. redni člani, ki plačajo članarino 1 dinar na mesec. Kdor podpira društvo s prispevki, ne da bi pristopil kot član, postane podpornik. Društvo ima svoj sedež v Beogradu, pokrajnske podružnice pa se nahajajo v Beogradu, Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Splitu, Novem Sadu, na Cetinju in Skoplju. Pokrajnski podružnici so podrejene krajev. podružnice, ki se osnujejo čim prej v posameznih krajih svoj pristop najmanj 20 rednih članov. Društvo stoji na čisto nadstrankarski podlagi.

= Sprejemanje kronskih bankovcev v državnih blagajnah. Presburo objavlja uradno: Da bi imele vse državne blagajne čas, da izvrše zameno kronskih novčanic v kronskodinarske v roku, predpisanem z naredbo l. št. 6354 od 26. februarja t. l., odrejam, da državne blagajne prenehajo sprejemati one vrste kronskih novčanic, ki še niso potegnjene iz prometa, 5 dni pred rokom za odtegnitev odgovarjajočih vrst kronskih novčanic. Z ozirom na to se novčаницe po 100 K prenehajo sprejemati pri državnih blagajnah z dne 10. aprilom t. l. O tem se naj obveste generalna direkcija državnega računovodstva in vsa ministrstva.

= Strankarska strahovlada na Ogrskem. V Budimpešti je odpuštila sedanja vlada iz same strankarske maščevalnosti več kot 600 učiteljev. Veliko učiteljev so razen tega vrgli v ječe pod pretvezo, da so socialistični hujšaki. Nekateri so že obsojeni, tako je n. pr. dobila ravnateljica ženske višje šole zaradi »ščuvanja« osem let zapora, neki ljudski učitelj pa sedem let ječe. Kakor poroča dunajska »Arbeiter-Zeitung«, so bili odpuščeni učitelji najboljši strokovnjaki in imajo le napako, da niso pristaši stranke, ki je slučajno da-

nes na vladnem krmilu. Zgodovina dokazuje, da se tudi najgriša strankarska strahovlada prav v kratkem času maščuje nad strahovladalcj samimi.

= Za osamosvojitve cerkve. Glasilo hrvaških reformističnih duhovnikov »Preporod« je priobčilo odprto pismo na zagrebškega nadškofa Bauerja, v katerem se naglašajo nujna potreba osamosvojitve cerkve v Jugoslaviji in takojšnje dovolitve uporabe domačega jezika pri vseh cerkvenih obredih.

Iz Jugoslavije.

— Kako pospešuje »Slomškova Zveza« sporazum med učiteljsvom? Zadnji »Slovenski učitelj« piše: Rezervni sklad »Zaveze« in člani »Slomškove Zveze«. Politične stranke zbirajo rezervne sklade, da jih uporabljajo v volilni borbi proti nasprotnikom. Nobenemu nasprotniku, in če je še tako omejen, ni še nikdar prišlo na misel, da bi bil kdaj prispeval v sklad — recimo SLS. Ker »Zaveza« liberalnega učiteljsva še ni UJU, bi tudi nobenemu našemu članu ne smelo kaj takega priti v glavo. Zalibog, da se je to zgodilo tam doli na Dolenjskem nekje. Malo več politične modrosti bi ne škodovalo nekaterim našim članom, že zato ne, da jih nasprotniki ne bodo smatrali za — Pepčke. Ali hočete boj na nož? V sled toleranco katoliške učiteljske organizacije je postal prejšnji urednik »Tovariša« višji šolski nadzornik. To je vzbudilo med voditelji našega naroda nejevoljo, ker zastopa moznazore, ki so nasprotni krščanskim nazorom. Molčali smo, toda če ne bo miru, vrnemo z enakim orožjem, da bo naše ljudstvo zapiralo šolska vrata, kjer se bo pojavil, in obrzalo otroke doma. Svaramo o pravem času, da ne ubijete s takim bojem še tiste mrvice spoštovanja do šolstva, ki ga dosedaj niste ubili. Menda vam je znano, kako težko stališče ima šola med ljudskimi množicami. To smo povedali ob enajsti uri. — Isti list piše dalje:

Novomeška podružnica je sklenila sledečo izjavo: »Učiteljsvo novomeške podružnice Slomškove zveze, zbrano 3. februarja 1920, soglasno izjavlja, da pristopi k okrajnemu učiteljskemu društvu za novomeški okraj, ki bo del Unije jugoslovanskega učiteljsva, z dostavkom, da ne plača niti vinarja za Zavezo, pač pa bode plačevala članarino UJU, kadar se ista določi. Obenem pa izjavlja, da je pripravljeno prispevati za rezervni sklad. — Taki sklepi naj se pošiljajo najprej centralnemu odboru v razpravo, da o njih razpravlja in potem daje podružnicam potrebne direktive, ki se mu zde potrebne. Sicer pa svetujemo vsem voditeljem podružnic, da se držijo pravil. Če pa se posamezniki ne čutijo več srečne v naši organizaciji, naj si za izstop izbere malo bolj primerno pot in ne tako smešno.«

Višji šolski nadzornik Franc Gabršek proti učiteljicam. Dne 8. t. m. se je vršila seja širšega odbora oblastne zaščite dece in mladine v Sloveniji. Med drugim raznimi zadevami je bila na dnevnem redu ureditev in premesitve poglobljevalnice iz Ljubljane v Kočevje in razširjenje tega zavoda tudi za dekleta. Kanonik Nadrah je predlagal, da naj na moškem oddelku poučujejo svetni učitelji, na ženskem oddelku pa se naj izročijo vzgoja in pouk — nunami. Temu, svetne učiteljice žalečemu predlogu, so odločno ugovarjali zastopniki učiteljskih organizacij srednjih in ljudskih šol in zastopnice ženskih dobrodelnih zavodov. S posebno vneto in prepričevalno besedo se je zavzemala za svetne učiteljice zastopnica nekega socialno demokratskega dobrodelnega zavoda: A vse zaman! Njeni argumenti zoper enostransko nunsko vzgojo nesrečnih deklet so našli pri večini le gluha ušesa. Večina, med katero je devet duhovnikov, je sprejela Nadrahov predlog in — čujte in strmite, za nune zoper svetne učiteljice, katerih svetovalec, prijatelj in dobrohotni oče bi moral biti, je glasoval tudi višji šolski nadzornik Franc Gabršek. Ne maramo imenovati tega njegovega nastopa s pravim imenom! Vprašamo je: Ali ga ni sram pred priprosto ženo? Da je glasoval za nune in nunsko vzgojo tudi Adolf, se ne čudimo.

— Sadar-Gabršek contra učiteljicam. Prejeli smo pod tem naslovom od druge strani: Državna oblastna zaščita dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani je znana do danes javnosti samo po »Uradnem listu«. Njeno delovanje, zlasti javne seje širšega odbora so ostale do danes vsej javnosti prikrite. Zeleti bi bilo, da izda oblastna zaščita dece in mladine poročilo o 3 sejah, ki so se dosedaj vršile. Na vsak način bode »moral urad podati javnosti sklepe sej, ki so se napravili in jih opravico s neinformirano javnosti pričakovati. Za danes ne opustimo sledečega dejstva: V Kočevju namerava oblastna zaščita ustanoviti državno vzgajališče za

moralno pokvarjena dekleta. Sprejet je bil predlog, da se poveri uprava in vodstvo vzgajališča redovnicam z utemeljevanjem, da imajo samo te smisel za vzgojo mladine, da znajo samo redovnice pridobiti srca pokvarjenih mladenk in da so samo one za ta poklic edino naobražene itd. Na kratko povedano: Po nazorih večine širšega odbora gorionenjene zaščite niso naše slovenske učiteljice za tak posel usposobljene, treba je izročiti tako mladino in od države vzdrževano javno vzgajališče privatnim redovom!

Ne oziraje se nato, da morajo od države vzdrževane naprave biti vendar last javnosti in ne v rokah neodgovornih zasebnih redovnic, smatramo tak sklep kot ateatut na državljanske pravice učiteljice, ki so obiskovale učiteljske vendar zato, da se strokovno usposobijo ter služijo potem kruh v pridobljenem poklicu. V sled omenjenega sklepa so prikrajšane na pravicah vse slovenske učiteljice, tedaj tudi tiste, katere zastopa imenom Slomškove zveze — Adolf Sadar. Višji šolski nadzornik Fr. Gabršek se je tudi spozabil ter dal nezaupnico učiteljicam, po katerih nullosti, vstevši vse učiteljsvo je vendar postal to, kar je. V vseh modernih državah ima žena iste pravice kot vsak drug državljan, samo v demokratični Jugoslaviji ne bi smela postati strokovno naobražena ženska učiteljica in vzgojiteljica v javnem, od države vzdrževanem vzgajališču! Besedo inajo sedaj v svojih pravicah zapostavljene učiteljice.

— Ne omejujmo si lastne svobode! Na zadnji seji višjega šolskega sveta je bil stavljen predlog, naj se učiteljsvu prepove nositi v šoli znake. Ta predlog je bil stavljen od strani ljudskošolskega učiteljsva samega. Hočemo presojati to vprašanje popolnoma objektivno, neoziraje se na to, od katere strani učiteljsva je bil stavljen predlog. V vsakem slučaju moramo mi stati na stališču, da se nam ne omejuje nikdar osebna svoboda, najmanj pa, da si jo še sami omejujemo. Ne smemo biti malenkostni pri svojem naziranju in presojanju takih vprašanj ter se imamo čutiti v prvi vrsti učitelje in potem šele strankarje. Najmanj pa, da učiteljski zastopniki sami nastopajo zoper osebno svobodo učiteljsva!

— Za upokojece. Notico pod tem naslovom, ki smo jo priobčili v zadnji številki našega lista smo posneli iz naših dnevnikov. Popraševali smo na merodajnem mestu, če odgovarja zadeva resnici. Zvedeli smo, da določbe o pokojninskih dodatkih (po 200 dinarjev na mesec za vsakega upokojenca in po 45 dinarjev za vsakega rodbinskega člana) ne veljajo za upokojece in učiteljske vdove v Sloveniji. Tem se v prvih dneh meseca aprila izplačajo dodatki k draginjski dokladi in rodbinskim dokladam, ki jim gredo izza 1. decembra 1919 po naredbi ministrskega sveta z dne 10. februarja 1920. — (Glej št. 31. »Uradnega lista« z dne 6. marca ozfr. št. 11. »Učit. Tov.« z dne 18. marca!)

— Zvonček v zameno za Tovariša ali Popotnik. — Dotičniki (zakonski pari, upokojece, otroške vrtnarice in učiteljice ženskih ročnih del, ki so včlanjeni v okrajnih društvih) in reflektirajo na zgoraj označeno zameno, objavljeno že v 11. številki »Tovariša«, naj čimprej, najkasneje do 10. aprila naznanijo to strokovnemu tajništvu Zaveze v Ljubljani, ker se pozneje želje ne bodo mogle upoštevati zaradi določitve naklade Zvončka.

— Politični shodi so srednješolski mladini prepovedani. Višji šolski svet za Slovenijo je 18. t. m. s posebno okrožnico strogo prepovedal srednješolski mladini vsako udeležbo in sodelovanje pri političnih shodih, zlasti pa še udeležbo shodov o priliki volilne borbe.

— Maturantje in maturantke mariborskega učiteljskega sveta izza leta 1895! Letos obhajamo 25 letnico mature. Umestno bi bilo, da se spidemo tekoma poletja na sedanjim časom primernem sestanku. Gotovo ste vsi za to, da se sestanemo v Mariboru; zato sem se odločil, da vzamem jaz, kot v Mariboru službujoč, stvar v roke. Vabim vas torej, da mi naznanite svoje želje, nasvete in predloge, kedaj in na kak način naj bi se vršila ta petindvajsetletnica. S tovariškim pozdravom! Mirko Kožuh, nadičit. v Mariboru, Slomškov trg.

— Za zblizanje. Med profesorji trgovske akademije v Sarajevu se je pričela akcija, da naj se izmenja po možnosti nekateri domače in češke trgovske akademike, da se uvede kot obligatno v učni red učenje enega slovenskega jezika v govoru in pisavi in da se s tako izmenjavo slušateljev pouči lete o prilikah v drugih državah. V tem oziru so profesorji že predložili zemaljski vladi tozadevne predloge.

— Iz Prekmurja. Dne 17. marca je bilo tretje zborovanje narodnega sosveta civilnega komisarijata za Prekmurje v Mur-